

Dominika Dzwonkowska

Sprawozdanie z konferencji naukowej "Pięć lat działalności Instytutu Ekologii i Bioetyki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie : Warszawa, 24 października 2007

Studia Ecologiae et Bioethicae 6, 562-566

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z konferencji naukowej *Pięć lat działalności Instytutu Ekologii i Bio- etyki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie*

Warszawa, 24 października 2007

Dnia 24 października 2007 odbyła się konferencja naukowa z okazji pięciolecia Instytutu Ekologii i Bioetyki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Konferencja rozpoczęła się od mszy w intencji pracowników i studentów Instytutu w Kościele Akademickim św. Józefa. Po mszy wszyscy zgromadzili się w sali obrad. Spotkanie otworzył prof. dr hab. Józef Dołęga – Dyrektor Instytutu Ekologii. Witając uczestników, podziękował wszystkim, którzy przyczynili się do powstania Instytutu, po czym zaprosił prof. dr hab. Danutę Cichy, prof. dr hab. Włodzimierza Tyburskiego, prof. UKW dr hab. Andrzeja Papuzińskiego, prof. UKSW dr hab. Jana Krokosa do wspólnego zdmuchnięcia świeczek na torcie.

Następnie prof. UKSW dr hab. Jan Krokos – Dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej, podziękował wszystkim, którzy przyczynili się do powstania Instytutu, szczególnie podziękowania należą się prof. dr hab. Bernardowi Hałaczkowi, prof. dr hab. Józefowi Dołędze, prof. dr hab. Danucie Cichy, prof. dr hab. Włodzimierzowi Tyburskiemu, prof. UKW dr hab. Andrzejowi Papuzińskiemu, prof. dr hab. Gabrieli Bujalskiej Grüm, prof. dr hab. Leszkowi Grüm, prof. dr hab. Napoleonowi Wolańskiemu, prof. UKSW dr hab. Annie Siniarskiej Wolańskiej. Istotne dla powstania i rozwoju Instytutu było także wsparcie ze strony Ministerstwa Środowiska, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz Instytutu Ekologii PAN.

Prof. dr hab. Józef Dołęga ponownie podziękował wszystkim za wsparcie i zachęcił do dalszej współpracy. Idea powołania kierunku ochrona środowiska rozwijała się od 1985 roku, kiedy to na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej utworzono na filozofii specjalizację ekologia i bioetyka, którą w 2002 przekształcono ją w odrębny kierunek studiów. Od tego czasu Instytut rozwija się, obecnie tworzą go następujące sekcje: Sekcja Ekologii Człowieka, Sekcja Filozofii Człowieka i Bioetyki, Sekcja Ochrony i Zarządzania Środowiskiem, Sekcja Edukacji Środowiskowej.

Uroczyste otwarcie konferencji zakończyła wypowiedź prof. dr hab. Danuty Cichy, która zwróciła uwagę, na to, że najważniejsi dla istnienia Instytutu są studenci, bez nich nie byłby możliwy rozwój. Dlatego to studenci powinni wiedzieć i rozumieć czym jest ekologia.

Pierwszą sesję prowadziła prof. dr hab. Danuta Cichy. Obrady otwierał referat prof. dr hab. Włodzimierza Tyburskiego pod tytułem *Etyka środowiskowa – główne*

problemy. Punktem wyjścia dla rozwoju etyki środowiskowej było zauważenie degradacji środowiska, co uzmysłowiło, że należy rozszerzyć przedmiot etyki i objąć środowisko etyczną odpowiedzialnością. W ramach etyki środowiskowej można wyróżnić dwa główne problemy. Pierwszym jest uzasadnienie potrzeby etycznej ochrony środowiska. Tutaj spotykają się koncepcje zaproponowane przez etykę zorientowaną antropocentrycznie, biocentrycznie i holistycznie. Drugim ważnym zagadnieniem etyki środowiskowej jest jej wymiar praktyczny, związany z podjęciem próby określenia wartości, reguł, norm zachowania człowieka wobec przyrody. Kluczowe znaczenie mają wartości i normy, są one strażnikami dóbr natury i drogowskazami. Działania edukacyjne powinny zmierzać do wydobywania wartości, w tym także jednej z głównych jaką jest odpowiedzialność. To pozwoli na uzyskanie stanu, w którym powinność moralna wobec środowiska będzie stanowiła przeciwwagę dla działań destrukcyjnych. Aksjologia powinna stać się centrum polityki ekologicznej i społeczeństwa zrównoważonego rozwoju.

Zagadnienie polityki ekologicznej rozwinął prof. UKW dr hab. Andrzej Papuziński w referacie *Polityka ekologiczna i zrównoważony rozwój*. Polityka ekologiczna i zrównoważony rozwój pozostają w ścisłym związku. Łączy je między innymi wspólna geneza, długi okres wzajemnego oddziaływania, w czasie którego cele każdej z tych dziedzin rozwijały się osobno. Wydarzeniem, które było przyczyną ich rozwoju jest opublikowanie raportu Uthanta. Zwrócił on uwagę na potrzebę ochrony środowiska i zapoczątkował działania w tym kierunku. Kolejnym ważnym etapem była konferencja w Sztokholmie (1972) dała ona początek narodowym programom ochrony środowiska, zaczęto wdrażać idee zrównoważonego rozwoju, niektórzy nawet twierdzą, że po raz pierwszy użyto tam terminu „zrównoważony rozwój”. Przełomem w rozwoju problematyki okazał się raport komisji Brundtland z 1987, który podkreślał powiązanie ochrony środowiska z problematyką społeczną. O stabilizacji można mówić po konferencji w Rio de Janeiro (1992) i Johannesburgu (2002). W tym czasie w związku ze zmianami politycznymi na świecie doszło do ustabilizowania sytuacji politycznej, a po upadku muru berlińskiego zakończył się podział na komunistyczny wschód i kapitalistyczny zachód, w to miejsce pojawił się podział na bogatą północ i biedne południe. Taki podział obowiązuje do dzisiaj. Stąd też jak najbardziej zasadne jest wprowadzone przez raport Brundtland powiązanie polityki ekologicznej i zrównoważonego rozwoju z kwestią społeczną i zwrócenie uwagi na problem ubóstwa.

Problematyka zrównoważonego rozwoju była tematem referatu *Czy idea zrównoważonego rozwoju jest niezbędna dla współczesnego świata?* Przygotowanego przez prof. dr hab. Lucjana Pawłowskiego i dr Artura Pawłowskiego. Referat wygłosił dr Artur Pawłowski. Prelegent postawił na początku swojego wystąpienia pytanie czy rozwój zrównoważony istotnie wpływa na przemiany cywilizacyjne. Zdaniem prelegenta nie można mówić o tym, że cywilizacja jest zrównoważona. Najlepiej obrazuje to stwierdzenie fakt, że 70% dóbr zużywanych jest przez jedną trzecią ludności świata, podobne relacje można zaobserwować analizując zużycie surowców czy dostęp do technologii. Rozwiązaniem tego problemu jest zwrócenie uwagi na kwestie społecz-

ne, które mają istotne znaczenie dla ochrony środowiska. Ponadto idei zrównoważonego rozwoju nie należy traktować statycznie. A proponowane rozwiązania prawne muszą być praktycznie realizowane. Pomoże to cywilizacji rozwijać się zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Drugą sesję zatytułowaną *Edukacja prozdrowotna ważnym elementem kształcenia ogólnego* prowadziła prof. UKSW dr hab. Grażyna Nowicka. Sesję otwierał referat przez prof. Nowickiej pod tytułem *Choroby powstające na tle wadliwego żywienia kluczowym zagrożeniem zdrowia w populacji polskiej*. Na zdrowie wpływają czynniki genetyczne i środowiskowe. Wyniki przeprowadzonych badań pokazują, że 90% Polaków wie, że może zachorować na choroby układu krążenia, ale tylko 9% uważa, że może coś zrobić, żeby zapobiec chorobie, jeszcze mniejszy odsetek (5%) wie co może zrobić, aby zapobiec chorobie. Podobnie jest w przypadku pytań o aktywność fizyczną, większość ankietowanych ma świadomość, że uprawianie sportu służy zdrowiu, ale tylko 30% ćwiczy, z pozostałej grupy tylko 3% planuje zacząć uprawiać sport. Nie zawsze jednak wiedza jest zadowalająca, na przykład tylko 12% ankietowanych potrafi powiedzieć jakie jest prawidłowe ciśnienie. Podobnie jest w kwestii radzenia sobie ze stresem, nie wiemy jak radzić sobie z negatywnymi emocjami. Pod wpływem napięcia sięgamy najczęściej po papierosy (35%), jedzenie (22%), alkohol (13%), a tylko 9% badanych rozładowuje stres poprzez aktywność fizyczną. W Polsce największym problemem są choroby układu krążenia i nowotwory. Można zmniejszyć ryzyko choroby zmieniając styl życia, dietę, odrzucając używki. Często jednak ankietowani nie chcą podjąć wysiłku lub nie mają wystarczającej wiedzy o tym jak dbać o zdrowie.

Istotnym czynnikiem dla zachowania zdrowia jest właściwa dieta, problem ten omówiła dr Agnieszka Jarosz w wystąpieniu *Zachowania żywieniowe typowe dla populacji polskiej*. Autorka przedstawiła piramidę zdrowego żywienia, zwracając uwagę na fakt, że zachowanie właściwych proporcji służy zdrowiu. Następnie przedstawione zostały wyniki badań CBOS na temat zwyczajów żywieniowych Polaków. W roku 1998 blisko 75% populacji deklarowała, że odżywia się zdrowo, w 2005 już tylko 70%. Jednak badania zwyczajów żywieniowych nie dają zadowalających wyników. Blisko 40% badanych nie jada śniadania, znaczny odsetek nie jada lub spożywa za mało warzyw i owoców, tylko 2% dzieci pije najczęściej wodę, a 11% soki, podczas gdy 18% spożywa regularnie Coca-Cole. Ważnym elementem może być tutaj odpowiednia edukacja służąca kształtowaniu właściwych nawyków żywieniowych. Edukacja powinna zaczynać się w domu rodzinnym, aż 60% ankietowanych deklaruje, że zachowuje zasady poznane w dzieciństwie.

Zadanie edukacji młodzieży podjęli inicjatorzy projektu SMS – Szansa dla Młodego Serca. O programie w referacie SMS – program edukacyjny dla dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki chorób układu krążenia opowiadała mgr Magdalena Makarewicz-Wujec. W ramach projektu szkoleni są nauczyciele, którzy następnie przeprowadzają zajęcia ze swoimi uczniami. Uczniowie uczestniczą w bloku 6 godzin zajęć, dostają broszurki, gdzie jest omówiona problematyka poruszana na lekcjach oraz na stronie internetowej projektu (www.sms.edu.pl) wypełniają testy przed lekcją

i po lekcji. Najlepsza szkoła wygrywa nagrody wręczane przez Ministra Zdrowia. Na portalu internetowym jest część dostępna dla wszystkich oraz są części zarezerwowane tylko dla uczniów i nauczycieli po zalogowaniu. Tak żeby nauczyciel mógł obserwować wyniki testów wykonanych przez uczniów. Zajęcia dotyczą sześciu zagadnień związanych z dbaniem o serce, są to:

1. Tajemnice twojego serca
2. Co twoje serce kocha a czego nie znosi?
3. Myślę nie, mówię nie – ta lekcja pomaga uczniom być asertywnym w sytuacji, gdy są namawiani do spożywania alkoholu lub innych używek
4. Czy możesz pomóc sercom całej rodziny
5. Co jeść – sercowe rozterki?
6. Jak zapobiegać nadciśnieniu?

Autorzy oprócz broszurek dla uczniów przygotowali także materiały dla rodziców. Między innymi na temat: diety wegetariańskiej, żywienia dzieci w okresie pokwitania, pożywienia typu fast food, itp. Badania testowe pokazują, że po lekcjach dzieci mają większą wiedzę o tym jak dbać o własne serce.

Kolejne wystąpienie pod tytułem Stan zdrowia a warunki środowiskowe prezentowało badania przeprowadzone na grupie Indian Majów na Półwyspie Jukatan. Wyniki badań przedstawiła prof. UKSW dr hab. Anna Siniarska-Wolańska. Badania pokazują, że nie ma różnic pomiędzy mieszkańcami miast i wsi w budowie ciała są natomiast różnice ze względu na klasę społeczną. Tak na przykład prowadzono badania na robotnikach i grupie rybaków. Ci ostatni żywili się głównie rybami, podczas gdy robotnicy rzadko spożywali ryby. Wyniki badań wskazały, że czas reakcji u rybaków jest znacznie szybszy, ponadto tylko jedna osoba z badanej grupy miała nadciśnienie. Podczas gdy w drugiej grupie nadciśnienie występowało częściej.

Zostały również przedstawione wyniki badań uczniów gimnazjum dwóch warszawskich gmin (Śródmieście i Wawer) pod kątem wpływu zanieczyszczenia powietrza na układ oddechowy. Największy wpływ na układ oddechowy młodzieży miało palenie papierosów, wywoływało ono znacznie większe zmiany niż zanieczyszczone powietrze. Podczas gdy zanieczyszczenia atmosfery powodowały, że badani pobierali więcej powietrza i dłużej wytrzymywali bez wdychania. Referat ten zamknął drugą sesję konferencji.

Prof. dr hab. Józef Dołęga otworzył dyskusję panelową na temat *Uzasadnienia nauk środowiskowych jako dyscypliny naukowej*. Jako pierwsza głos zabrała prof. dr hab. Danuta Cichy. Zwróciła ona uwagę na konieczność prowadzenia zajęć z edukacji środowiskowej w terenie, wprawdzie wymaga to przygotowania ze strony nauczyciela, niemniej jest to bardzo ważny element kształcenia. Profesor Cichy stwierdziła, że uznanie ochrony środowiska za dyscyplinę naukową daje możliwości ubiegania się o granty, często bardzo dobre programy z zakresu tej dziedziny nie są realizowane ponieważ ochrona środowiska nie jest uważana za dyscyplinę naukową. Dr Andrzej Świdorski zwrócił uwagę na fakt, że istotne znaczenie ma dostrzeżenie, iż środowisko zmierza do równowagi, wpisanie ochrony środowiska na listę dyscyplin naukowych może pomóc uzyskać wymierne efekty działań prośrodowiskowych. Dr Marian

Krysiak w swojej wypowiedzi przywołał incydent, kiedy trójka młodych osób dla zabawy zabiła młodego niedźwiadka zadając jednocześnie pytanie co można zrobić, aby takie akty wandalizmu nie powtarzały się, aby ludzie praktykowali zrównoważony rozwój. Dr Artur Pawłowski zauważył, że z jednej strony ochrona środowiska nie jest uznana za naukę, ale jednocześnie w ramach tej dziedziny wiedzy prowadzone są liczne badania naukowe. Prof. UKW dr hab. Andrzej Papuziński zwrócił uwagę na fakt, że bardzo trudno jest prowadzić studia z zakresu ochrony środowiska o profilu humanistycznym. Mimo, że taki kierunek kształcenia rozwija się na wielu uczelniach europejskich to jednak w Polsce wciąż są silne naciski ze strony zwolenników ochrony środowiska ujętej od strony nauk ścisłych. Prof. dr hab. Włodzimierz Tyburski zauważył, że nauki środowiskowe są wybitnie interdyscyplinarne, co stwarza problem z zakwalifikowaniem ich do którejś dyscyplin naukowych uznanych przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów. Należałoby powołać zespół, który przygotowałby wniosek wraz z szerokim uzasadnieniem oraz zastanowić się w którą z dyscyplin naukowych można wpisać nauki o środowisku. Być może zmiany wymusi wprowadzenie systemu bolońskiego, gdzie dyscypliny naukowe są znacznie szerzej określone.

Wypowiedź ta zakończyła dyskusję panelową. Prof. dr hab. Józef Dołęga zamknął obrady konferencji, podziękował wszystkim uczestnikom za udział oraz zaprosił na uroczysty obiad.

